

Suuren paaston valmistusviikot. Tuhlaajapojan sunnuntain jälkeisen viikon perjantai.

Päivän epistola

(2. Joh: 1 – 13)

”Vanhin tervehtii valittua äitiä ja hänen lapsiaan. Minä rakastan teitä totuudessa, enkä yksin minä, vaan kaikki, jotka olette tulleet tuntemaan totuuden. Rakastan teitä sen totuuden tähden, joka pysyy meissä ja on ikuisesti oleva meidän kanssamme. Tulkoon osaksemme armo, laupeus ja rauha Isältä Jumalalta ja Jeesukselta Kristukselta, Isän Pojalta, totuudessa ja rakkaudessa. Ilahduin suuresti, kun havaitsin lasteni joukossa sellaisia, jotka elävät totuudessa, sen käskyn mukaisesti, jonka olemme Isältä saaneet. Ja nyt, valittu äiti, esitän sinulle pyynnön – uutta käskyä en sinulle kirjoita, vaan sen, joka meillä on ollut alusta asti: rakastakaamme toisiamme. Ja rakkautta on se, että me elämme hänen käskyjensä mukaan. Tämän käskyn te olette kuulleet alusta alkaen, ja sen mukaisesti teidän tulee elää. Maailmassa on nyt liikkeellä monia eksyttäjiä, niitä jotka eivät tunnusta Jeesusta Kristusta ihmiseksi, lihaan tulleeeksi. Siinä teillä on Antikristus, eksyttäjä. Katsokaa, että ette hukkaa sitä, minkä me olemme työllämme saaneet kokoon, vaan saatte täyden palkan. Jokainen, joka ei pysy Kristuksen opetuksessa vaan tuo siihen jotakin lisää, on vailla Jumalaa. Jokaisella, joka tässä opetuksessa pysyy, on sekä Isä että Poika. Jos joku tulee teidän luoksenne eikä opeta tällä tavoin, älkää ottako häntä kotiinne älkääkään edes tervehtikö häntä. Se, joka lausuu hänet tervetulleeksi, osallistuu hänen pahoihin tekoihinsa. Minulla olisi teille paljonkin kirjoitettavaa, mutta en tahdo esittää sitä näin paperilla ja musteella. Toivon näet pääseväni tulemaan teidän luoksenne, että saisin puhua kanssanne kasvotusten. Silloin ilomme on täydellinen. Valitun sisaresi lapset lähettävät sinulle tervehdyksensä.”

Tekstimme käsittää koko toisen Johanneksen kirjeen. Sana ”vanhin” viittaa tässä seurakunnan johtajaan. Todennäköisesti kyse oli jonkin seurakunnan piispasta. Uudessa testamentissa käytettiin osittain päällekkäin sanoja piispa ja presbyteri (vanhin). Kirkon perinteen mukaan kyseessä on apostoli ja evankelista Johannes Teologi. Valittu äiti tarkoittaa seurakuntaa, johon kirje on osoitettu. Sana valittu tarkoittaa kristittyä. Sanan ”äiti” tilalla vanhoissa suomennoksissa on käytetty sanaa ”rouva”. Kyseinen kreikkalainen sana on herrasanan feminiininen muoto.

”Rakastan teitä sen totuuden tähden, joka pysyy meissä” tuo esille rakkauden ja totuuden, joka kestää ikuisesti seurakunnassa. Tämä teksti tuo esille kirjeen tarkoituksen, torjua väärät opettajat.

”Ilahduin suuresti” on puhetaidon keino saada myönteinen vastaanotto kuulijakunnalta. Ilahtumisen aiheutti se, että seurakuntalaisissa on totuuden (kristillisen opetuksen) mukaisesti eläviä ihmisiä. Sitten esitetään pyyntö, että lähimmäisen rakastamista toteutetaan edelleen. Tämä edellyttää kristillistä elämäntapaa. Johanneksen seurakunnissa korostui lähimmäisen rakastaminen.

Tätä seuraa varoitus vääristä opettajista, erityisesti sellaisista, jotka eivät pidä Kristusta myös ihmisenä. Tällaiset ihmiset nähdään Antikristuksena, siis Kristuksen vastustajina. Tämä on Saatanan toimintaa Jumalan kansaa vastaan. Kristuksen opetuksesta tulee pitää kiinni, sitä ei saa muuttaa. ”Jeesukselta Kristukselta, Isän Pojalta” on suunnattu väärää opetusta vastaan. Jeesus on Poika ja Poika on luonnoltaan sama kuin Isä ja Hän tekee samoja tekoja kuin Isä (vrt. Joh. 5: 19).

Kirjoittaja korostaa kristittyjen keskinäistä rakkautta, joka on uuden liiton elämää ja perustuu Jumalan rakkauteen. Nyt nämä väärät opettajat tuovat mukanaan uusia tapoja ja rikkovat seurakunnan yhteyden.

Teksti ei kerro, millaista väärää opetusta levitettiin. Se on voinut liittyä Kristukseen, he ovat joko kieltäneet Kristuksen ihmisyyden tai jumaluuden. Yksi mahdollisuus on myös, että he kielsivät Pyhän Hengen jumaluuden. Samalla on muistettava, että juutalaiset kielsivät Jeesuksen olevan Messiaan eli Kristuksen.

Perinteisestä opetuksesta on pidettävä kiinni, sitä ei saa muuttaa. Oikea opetus johtaa oikeaan tietoisuuteen Jumalasta ja myös yhteyteen Hänen kanssaan. Jumala tarkoittaa Isää, mutta samanaikaisesti on muistettava, että myös Kristus, Jumalan Poika, on Jumala.

Nähtävästi toisella (väärällä) tavalla opettavat tekivät lähetystyötä. Jotta väärä opetus ei leviäisi, uskovia kehoitetaan välttämään heitä: ”älkää ottako häntä kotinne”. ”Se, joka lausuu hänet tervetulleeksi, osallistuu hänen pahoihin tekoihinsa.” Lauseessa on kaksi asiaa, joihin kannattaa kiinnittää huomiota. Ensinnäkin osallistuminen, siinä on ajatuksena osallisuus johonkin yhteisöön ja sen toiminnan lopputulokseen, väärä opettaja johtaa harhaan ja hänen kanssaan oleva joutuu myös harhaan. Toiseksi tuohon aikaan lähetystyö edellytti paikallisten ihmisten vieraanvaraisuutta. Kutsumalla väärä opettaja mahdollistettiin hänen opetuksensa leviäminen. Tämä on kirjeen pääsisältö: väärin opettavien kanssa ei saa olla missään tekemisissä.

Tästä samasta asiasta varoittaa apostolisiinisiin kuuluva Ignatios, joka kuoli vuonna 117. ”Muutamat ovat nimittäin ottaneet tavakseen kulkea kavalat juonet mielessään Kristuksen nimissä

samalla kuitenkin toimien Jumalan kannalta sopimattomasti. Näitä teidän tulee karttaa kuin petoja. He ovat näet raivopäisiä koiria, jotka purevat salakavalasti. Näitä teidän tulee varoa, sillä heitä on vaikea parantaa” (Ign. Ef. 7: 1). Ohje sopii edelleen meille. Väärin opettavien kanssa on oltava hyvin varovaisia.

Vanhanajan kirjeet usein loppuivat toiveeseen tavata kasvatuksen, niin tämäkin kirje. Valitun sisaresi lapset tarkoittavat toisen kristillisen seurakunnan jäseniä, jotka nyt tervehtivät sisarseurakunnan jäseniä. Apostoli ja evankelista Johanneksen kerrotaan toimineen Efesoksessa. Valitus sisaren lapset voisivat tarkoittaa Efeson seurakunnan jäseniä.

Päivän evankeliumi

(Mark. 15: 20 b, 22, 25, 33 – 41)

”Siihen aikaan sotilaat ottivat Jeesuksen mukaansa ja lähtivät kuljettamaan häntä pois ristiinnaulitakseen hänet. He veivät Jeesuksen paikkaan, jonka nimi on Golgata, käännettynä Pääkallonpaikka. Oli kolmas tunti, kun he ristiinnaulitsivat hänet. Keskipäivällä, kuudennen tunnin aikaan, tuli pimeys koko maan ylle, ja sitä kesti yhdeksänteen tuntiin saakka. Yhdeksännellä tunnilla Jeesus huusi kovalla äänellä: ”Elohi, Elohi, lema sabaktani?” Se on käännettynä: Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut? Tämän kuullessaan muutamat paikalla olevista sanoivat: ”Kuulkaa, kuinka hän huutaa Eliaa.” Joku kävi kiireesti kastamassa sienen hapanviiniin, pani sen kepin päähän ja tarjosi siitä juotavaa sanoen: ”Katsotaanpa nyt, tuleeko Elia ottamaan hänet alas.” Mutta Jeesus huusi kovalla äänellä ja antoi henkensä. Silloin temppelin väliverho repesi kahtia, ylhäältä alas asti. Kun vastapäätä seisova sadanpäällikkö näki Jeesuksen tällä tavoin kuolevan, hän sanoi: ”Tämä mies oli todella Jumalan Poika!” Paikalla oli myös naisia jonkin matkan päässä tätä katselemassa. Heidän joukossaan olivat Magdalan Maria, toinen Maria, joka oli nuoremman Jaakobin ja Joosefin äiti, sekä Salome. Jo Galileassa he olivat kulkeneet Jeesuksen mukana ja palvelleet häntä. Siellä oli monia muitakin naisia, jotka olivat tulleet Jerusalemiin Jeesuksen mukana.”

Huomaa, että teksti alkaa jakeen 20 lopusta, eikä sisällä jakeita 21, 23, 24, 26 – 32,

Paikan nimi Golgata (pääkallo) voi viitata joko sen muotoon tai käyttötarkoitukseen. On myös olemassa vanha kristillinen kertomus, jonka mukaan Golgata olisi ollut ensimmäisen ihmisen Aadamin hautapaikka. Jeesuksen aikaan Golgata sijaitsi Jerusalemin kaupunginmuurien ulkopuolella.

Markuksen mukaan ristiinnaulitseminen tapahtui kolmannella tunnilla eli meidän aikakäsityksemme mukaan noin kello 9.00. Tämä on ristiriidassa Johanneksen evankeliumin kanssa, jonka mukaan Jeesus tuomittiin ”puolenpäivän aikaan” eli noin kello 12.00 (Joh. 19: 14).

Markus kuvaa pimeyden tulleen ”koko maan ylle” kuudennesta tunnista yhdeksänteen tuntiin. Tämä merkitsee pimeyttä noin kello 12 – 15. Koko maa tarkoittanee tässä yhteydessä Juudeaa. Pimeys on selitetty eri tavoin. Se on voinut olla hiekkamyrsky tai auringonpimennys. Tieteen mukaan kyse ei ole voinut olla auringonpimennyksestä, sillä juutalaisen kalenterin mukaan oli kyse ajasta, jolloin oli täysikuu ja silloin ei voi olla auringonpimennystä. Jos kyse kuitenkin olisi auringonpimennyksestä, niin silloin Jumala puuttuisi luonnonlakien toimintaan. Tällaisen poikkeuksellisen luonnotapahtuman Herran päivänä kuvailevat sekä profeetta Amos (Amos 8: 9) että profeetta Joel (Joel 3: 4) ja profeetta Sefanja (Sef. 1: 14 - 15).

”Elohi, Elohi, lema sabaktani” on psalmin 22 arameankielisen muodon alkusanat. Tämä psalmi on vanhurskaan kärsijän rukous, joka päättyy siihen, että rukoilija luottaa Jumalaan. Noihin sanoihin voi sisältyä myös Jeesuksen tunne joutua hylätyksi, Hänen opetuslapsensa olivat jättäneet Hänet. Tähän hylkäämiseen voi viitata myös Hänen rukouksensa Getsemanessa: ”Ota tämä malja minulta pois. Ei kuitenkaan minun tahtoni mukaan, vaan sinun.” (Mark. 14: 36).

Varhaisessa kirkossa mietittiin myös sitä mahdollisuutta, että Jeesus ei hylkäämisellä tarkoittanut itseään, vaan juutalaisia. Silloin Jeesus juutalaisena huutaa Jumalalle ja edustaa omaa kansaansa.

”Kuulkaa, hän huutaa Eliaa” on väärinkäsitys, johon sisältyy vahingoniloa. Hapanviinin tarjoaminen sienessä voi sisältää ajatuksen joko helpottaa Jeesuksen tuskaa tai lisätä sitä. Siinä toteutuu ennustus: ”janooni he juottivat etikkaa” (Ps. 69: 22).

”Jeesus huusi kovalla äänellä” todistaa väkivaltaisesta kuolemasta. Tätä tarkemmin Markus ei selitä asiaa. Luukkaan mukaan Jeesus huusi: ”Isä, sinun käsiisi minä uskon henkeni” (Luuk. 23: 46). Jeesuksen kuolema tuli armollisesti nopeasti. Usein ristiinnaulitut kärsivät ristillä jopa vuorokauden ennen kuolemaansa.

”Ja antoi henkensä.” Jumalana kukaan ei voisi ottaa Hänen henkeään. Mikä oli Kristuksen vapaaehtoisin kuoleman todellinen merkitys? Se ei ole meidän puolestamme tapahtuva Isän rankaisun vastaanottaminen. Hän meni kuolemaan Jumalan Poikana, että Hän voisi tuhota

viimeisen vihollisensa, joka on kuolema itsessään (vrt. 1. Kor. 15: 20 – 28). Hän uudisti ihmisen suhteen Jumalaan, pyhitti langenneen ihmisluonnon, otti vastaan heikkouden tehdäkseen meidät voimakkaiksi. Hän otti meidän syntimme vapauttaakseen meidät synnistä.

”Silloin temppelin väliverho repesi kahtia.” Väliverho sijaitsi Pyhän ja Kaikkeinpyhimmän välissä (2. Moos. 26: 33). Sen repeytyminen Jeesuksen kuollessa kertoo Israelin vanhan liiton loppumisesta. Sadanpäällikön sanat ”Tämä mies oli todella Jumalan Poika!” heijastaa Markuksen evankeliumin ensimmäisiä sanoja: ”Ilosanoma Jeesuksesta Kristuksesta, Jumalan Pojasta, lähti liikkeelle näin” (Mark. 1: 1). Väliverhon repeämisellä ja pakanan, sadanpäällikön tunnustuksella on vertauskuvallinen merkitys pakanalähetykselle. Verhon repeäminen merkitsee, että se ei suojaa juutalaisia Jumalan läsnäololta ja samalla se merkitsee sitä, että pääsy Jumalan yhteyteen on avattu kaikille ihmisille. Ortodoksisessa kirkossa liturgian alkaessa avataan kirkkosalin ja alttarin välinen verho kertoen samasta ihmisen mahdollisuudesta olla yhteydessä Jumalaan. Raamattu ei mainitse sadanpäällikön nimeä, mutta kristillisessä perinteessä hänen nimekseen kerrotaan Longinos.

Juutalaisiin tapoihin tuohon aikaan kuului vaatteiden repiminen suuren katastrofin tai muun vastaavan tapahtuessa (vrt. ylimmäisen papin vaatteen repäisy Mark. 14: 63). Nyt Jeesuksen Kristuksen kuollessa Jerusalemin temppeli repäisee vaatteensa ja suri. Jumalan asuinsija näki Jumalan kuolevan.

Markus ei mainitse Jeesuksen opetuslapsia olleen paikalla seuraamassa Jeesuksen ristiinnaulitsemista ja kuolemaa, mutta naiset hän mainitsee. Näistä keskeisin on tällä kertaa Magdalan Maria, sillä hän näki ristiinnaulitsemisen ja oli paikalla, kun Jeesus haudattiin (Mark. 15: 47) sekä oli tuomassa tuoksuöljyä voidellakseen Jeesuksen sapatin jälkeisen päivän aamuna (Mark. 16: 1 – 2). Kuka oli toinen Maria, Jaakobin ja Joosefin äiti? Tästä on erilaisia käsityksiä. Osa tutkijoista kiistää hänen olleen Jeesuksen äiti. Kirkon perinteessä asia on ymmärretty toisin ja nähty, että Jaakob ja Joosef olivat Marian kihlanneen Joosefin lapsia Joosefin ensimmäisestä avioliitosta (vrt. Mark. 6: 3). Onko hän sama Maria, Joosefin äiti, joka näki, mihin Jeesus haudattiin (Mark. 15: 47)? Onko hän se sama Maria, Jaakobin äiti, joka oli menossa sapatin jälkeisenä päivänä Jeesuksen haudalle (Mark. 16: 1 – 2)?